

Příloha A – Přepis rozhovorů s respondenty

RESPONDENT 1

1) Jaký obor a na jaké škole jste vystudoval/vystudovala? Co vás vedlo k volbě daného oboru? - jaké faktory hráli pozitivní roli (protože jsem chtěl, mohl) a jaké negativní (protože jsem nemohl, musel)

Studovala jsem střední pedagogickou školu

Neměla jsem jinou možnost, žádný jiný obor mě nezaujal. Pak jsem objevila střední pedagogickou školu, která mě alespoň trochu zajímala. Ale mě osobně více zajímal a líbil se mi obor zaměřený na práci se sklem – tedy výroba broušeného skla, ozdob, okrasných výrobků ze skla, ale to nebylo možné, protože jsem neslyšící, a tak jsem našla tuto alternativu.

2) Jak hodnotíte studium vzhledem k pozdějšímu pracovnímu uplatnění? - z hlediska dovedností/ kompetencí (zvládat stres, umět komunikovat se slyšícími) a z hlediska znalostí (znalost účetnictví, techniky materiálů atp.)

Škola mě připravila na práci s dětmi, ale ve chvíli, kdy nastupujete do zaměstnání, i tak je vše nové. Ale mám pocit, že bych zvládla práci ve škole pro slyšící děti. Cítím se díky škole připravená.

Studium se vůbec nezabývalo pozdější spoluprací se slyšícími a komunikací s nimi.

3) Jaké máte nyní zaměstnání a jaká k němu vedla cesta? - věnujete se tomu, co jste studoval? tomu co jste chtěl, bez ohledu na studium? tomu, kde vás vzali? Jste v současném zaměstnání spokojen?

Nyní pracuji jako vychovatelka v dětském centru Jablíčko. Ale před tím jsem pracovala ještě jako knihovnice ve škole, kde jsem studovala, ale mojí touhou bylo získat práci právě

v Jablíčku. V té době byli ale všechna místa obsazená a když se ke mně dostalo, že bude otevřena další pozice vychovatelky, hned jsem se o toto místo hlásila, nic méně mezitím jsem se také vdala a věci se točily kolem toho a místo bylo zaplněno někým jiným. Za nedlouho ale jedna z vychovatelek otěhotněla a už dříve věděli o mém zájmu, a tak mě oslovili a já místo přijala.

Ale abych se vrátila ještě k mému prvnímu zaměstnání – jednalo se o místo asistentky ve městě Lázně Bohdaneč, kde v základní škole Montessori byla integrována jedna neslyšící holčička a škola potřebovala pomoc s osobní asistencí v rámci jejího studia. Na toto zaměstnání jsem narazila sama na internetu. Tato zkušenost byla velmi zajímavá, ale také to pro mě nebylo jednoduché vidět tu holku, jak je v kolektivu sama a chtěla komunikovat se spolužáky a když jí něco znakovala a snažila se s nimi bavit, oni se tvářili, jako že rozumí, ale doopravdy nerozuměli. Ona se na něco ptala, oni pouze kývali hlavou. A pro mě to bylo těžké a bylo mi jí líto. Cítila jsem, že to pro ni nebylo dobré, že v jejím věku potřebuje vztahy s vrstevníky a komunikovat, ale tady to nebylo možné. Ona pak už jenom seděla ve třídě sama a nikdo se s ní nebavil.

Na základě toho jsem této rodině doporučila přechod do školy pro neslyšící, což dobře přijali a nyní už chodí do školy pro neslyšící, kde ji také občas vídám a působí na mě spokojeněji.

4) Jak vnímáte situaci na trhu práce a možnosti, které skýtá pro osoby se sluchovým postižením?

Myslím, že podmínky na trhu práce pro neslyšící úplně dobré nejsou. Tak napůl. Například častým požadavkem je telefonování v rámci pracovní pozice, ale také v rámci jednání o zaměstnání se zaměstnavatelem. Víím o oboru pro neslyšící – zubní technik, což je podle mě dobré zaměstnání, ale zjišťuji stále častěji, že absolventi mají pak problém se uplatnit a najít nějaké volné místo v tomto oboru.

5) Dokázal/a byste popsat možné bariéry, kterým sluchově postižené osoby v uplatnění na trh práce musí čelit? - institucionální, nepřipravenost škol, úřadů atp./ - iracionální, předsudky zaměstnavatelů, okolí, interní, vlastní nechuť, nedostatek znalostí. Co (by) vám konkrétně pomohlo, ve studiu v hledání práce i v současném zaměstnání.

Kromě již zmiňovaného požadavku komunikace po telefonu se také setkávám s tím, že při osobním setkání s potenciálním zaměstnavatelem, že se často brání komunikaci s neslyšícími. Ve

chvíli, kdy vidí před sebou neslyšícího, hned je cítit, že komunikaci vidí jako velký problém, pak například řeknou, že se ozvou e-mailem, ale už tak neučiní a neslyšící čeká, čeká a odpovědi nepřichází. Přitom mám pocit, že by úplně stačilo dobře vysvětlit, co přesně pracovní pozice obnáší, o jakou přesnou činnost se jedná, ale strach z problematické komunikace brání v přijetí neslyšících, a to vidím jako velkou škodu.

Pak tedy pokud už neslyšící zaměstnání získá, komunikace jako bariéra nemizí – zůstává také mezi spolupracovníky.

Dostávají se ke mně také příběhy od kamarádů o tom, že slyšící kolegové neslyšícího využívají. Co tím myslím – slyšící si udělají pauzu, kecají společně a odvádějí menší výkon a pak své úkoly a svou práci předávají neslyšícímu, protože ten má oči upřené na práci, a okolí kvůli sluchu odstřihne a je pak velmi efektivní, a tak toho pak slyšící začnou využívat.

Moje zkušenost pak je právě z Montessori školy, kdy na poradě se sešli všichni učitelé a asistenti, ale všichni povídali a mně nikdo nic neřekl. Bylo to pro mě opravdu moc nepříjemné, jenom jsem tam seděla, koukala a oni udělali všechna rozhodnutí a ke mně se nedostalo nic, a přitom i já jsem měla nějaké připomínky, které jsem chtěla oznámit, ale nebyl tam pro mě žádný prostor.

Za mě musím určitě říct, že zásadní pomocí jsou tlumočníci nebo také psaný materiál/přepis.

A co bych také viděla jako velkou pomoc a krok k lepší komunikaci a následně spolupráci slyšících s neslyšícími, je ochota ze strany slyšících osob. Víím, že je to často něco navíc, práce navíc, ale bylo by to nápomocné. Ale především tlumočnická pomoc je dle mého názoru nejlepší.

Problém také je, že občas neslyšící se neumí dobře vyjadřovat písemně. Znakovat umí bez problému, ale psaní je obtížné a hlavním důvodem je to, že český jazyk pro nás je cizí, musíme se jej usilovně učit, a i tak to není jednoduché. A další věc jsou informace. Informovanost o neslyšících o tom, co vlastně toto omezení způsobuje a co ne by bylo nápomocné ke změně postoje k neslyšícím osobám.

RESPONDENT 2

1) Jaký obor a na jaké škole jste vystudoval/vystudovala? Co vás vedlo k volbě daného oboru? - jaké faktory hráli pozitivní roli (protože jsem chtěl, mohl) a jaké negativní (protože jsem

nemohl, musel)

Studovala jsem na střední zdravotnické škole, obor zubní technik. Důvodem bylo, že moji rodiče chtěli, abych měla maturitu – všichni v naší rodině mají maturitu, tatínek dokonce vysokou školu, a oni chtěli abychom všichni měli stejnou úroveň vzdělání a také to, že na základní škole jsem byla šikovná a oni to viděli. Ale problém je, že byl malý výběr škol a oborů. Jedna škola byla v Berouně, další v Praze – gymnázium a také střední škola, ale bála jsem se, zda bych to zvládala, jelikož tato škola šla více směrem orální výuky a znakový jazyk se téměř nepoužíval. Další škola byla v Brně – obor oděvní s maturitou. Ale Brno bylo pro mě hodně daleko a na internát jsem nechtěla, byla jsem zvyklá dojíždět. Další možností byla střední škola pedagogická v Hradci Králové, ale nebylo mým cílem být učitelkou, mě hodně bavily ruční práce, moc mě baví vyrábět a pracovat rukama. A tak jsem se nakonec rozhodla studovat zubní techniku, ale že bych opravdu chtěla říct nemohu, problém zkrátka byl v tom, že možností bylo málo a vybrat si mezi nimi bylo těžké.

Když přemýšlím nad tím, co bych opravdu ráda dělala za práci či jakou školu bych chtěla studovat, ta si vzpomínám, že jako malá jsem chtěla dělat to, co moje maminka – pracovat v jeslích. Pak jsem přemýšlela, nad tím, že bych ráda vystudovala zvěrolékařství, to mě moc zajímalo, ale sluchové postižení je v této práci problém, když chcete vyšetřit zvíře, poslechnout si dech, tep atd. ale touha pracovat se zvířaty mě nikdy neopustila a myslím, že by byly i jiné možnosti. Ale zkrátka špatný výběr škol mě vedl jiným směrem.

2) Jak hodnotíte studium vzhledem k pozdějšímu pracovnímu uplatnění? - z hlediska dovedností/ kompetencí (zvládat stres, umět komunikovat se slyšícími) a z hlediska znalostí (znalost účetnictví, techniky materiálů atp.)

To je poměrně těžká otázka. Když se zpětně zamyslím, tak mě a asi polovině spolužáků se po maturitě nepodařilo nalézt zaměstnání. Té druhé polovině, se podařilo a někteří z nich našli opravdu dobrá místa, kde jsou do teď spokojeni. Ale mně se práci asi půl roku nalézt nedařilo. V té době jsem pomáhala prarodičům a při tom jsem si hledala zaměstnání, s čímž mi pomáhal také můj tatínek. A v té době jsem začala pociťovat diskriminaci, můj tatínek obvolal spoustu míst (v té době se e-mail nepoužíval tolik jako dnes) a když jim řekl, že jsem neslyšící vždy odmítli a

použili odůvodnění, že chtějí někoho s praxí a ne začátečníka. Nakonec po roce se mi podařilo práci nalézt, kde mě zaměstnali na jeden rok, nebyla jsem tam ani moc spokojená a po skončení roční smlouvy jsem byla opět bez práce a další půlroční hledání začalo. Ten rok jsem se také vdala a našla si práci v Hradci králové, kde jsem měla jednu moc hodnou kolegyni, ta mi vždy pomáhala a povídala si se mnou, ostatní kolegyně mě pomlouvaly ale snažila jsem si toho nevšímat. Po roce jsem opět odešla jinam, tentokrát do Holic, kde jsem pracovala ve výrobě součástek do aut a dalších strojů – tato práce byla pohodová, nic složitého, ale také nudná, nikam dál mě neposouvala. Ale obrovskou výhodou byl kolektiv kolegů – ti byli výborní. Byl as nimi i s vedoucím dobrá komunikace, bylo to příjemné místo, a hlavně ta atmosféra. Mezitím jsem měla dvě děti a kolegové mě pak vatovali, abych se zpět nevracela, spousta z nich odešla a zůstali jenom ti, kteří čekali do důchodu – asi se tam nějak změnili podmínky či vedení, přesně nevím, o těch věcech se tam povídalo a vědělo, ale ke mně jako k neslyšící se toho moc nedostane, tak jim jsem moc vděčná, že mě takto varovali. A tak jsem odešla a hledala si práci jinde. Nyní pracuji jako učitelka pro neslyšící v Hradci králové. Práci jsem získala náhodou. Byli jsme v SPC s našimi dětmi, kvůli problému se školou (děti slyšící, my s manželem neslyšící a potřebovali jsme pomoc). Tehdy si paní v SPC všimla, jak dobře jsem děti vychovali a asi se o tom zmínila paní ředitelce ve škole, která mě pak kontaktovala e-mailem o možnosti pracovat v mateřské škole jako asistentka u dětí. Tu práci jsem s radostí přijala a pracuji tam do dnes.

3) Jaké máte nyní zaměstnání a jaká k němu vedla cesta? - věnujete se tomu, co jste studoval? tomu co jste chtěl, bez ohledu na studium? tomu, kde vás vzali? Jste v současném zaměstnání spokojen?

Práce jako taková mě baví, ale nyní jsou tam určité problémy, které mi vadí a způsobují problémy i ostatním kolegům, ale v práci s dětmi jsem spokojená.

4) Jak vnímáte situaci na trhu práce a možnosti, které skýtá pro osoby se sluchovým postižením? - vidím jako určitý problém, když někteří neslyšící dělají špatnou reputaci ostatním. Například znám spoustu pracovitých neslyšících přátel, kteří se především snaží přizpůsobit požadavkům, které na ně zaměstnavatel a práce mají, ale pak tu jsou i tací, kteří nejsou tak pracovití nebo přizpůsobiví a tato špatná zkušenost vytvoří v zaměstnavatelích pocit, že všichni neslyšící jsou takoví a v budoucnu už nedají jinému neslyšícímu šanci – to mě mrzí. Někdy také

problém může být to, že neslyšící se chovají jakoby méně slušně – jsou hluční, dělají při práci rámus, ale nevědí o tom, a to může někomu vadit. Často já nebo přátelé v mém okolí se při hledání zaměstnání setkali s diskriminací jenom kvůli tomu, že neslyší– už jen to, že jsme neslyšící bylo důvodem, že nás okamžitě odmítli. Problém, je často ve strachu ze špatné komunikace – což ale podle mě lze i pomocí snahy odezírat nebo když slyšící se snaží mluvit srozumitelně a u toho předvést či ukázat co myslí, je možné se celkem snadno domluvit. Nemluvě o tom, že časem se komunikace stane snazší, už se lépe známe a lépe si rozumíme. Je vždy možnost si to napsat č se naučit pár důležitých znaků. Častokrát jsem se setkala s nejrůznějšími předsudky – například to, že neslyšící nemůže mít maturitu či vzdělání) nebo umět jiný jazyk nebo že dokonce někteří neslyšící umí mluvit.

5) Dokázal/a byste popsat možné bariéry, kterým sluchově postižené osoby v uplatnění na trh práce musí čelit? - institucionální, nepřipravenost škol, úřadů atp./ - iracionální, předsudky zaměstnavatelů, okolí, interní, vlastní nechuť, nedostatek znalostí. Co (by) vám konkrétně pomohlo, ve studiu v hledání práce i v současném zaměstnání.

Myslím, že by hodně pomohla ochota lidí, jak blízkých, kteří mohou pomoci neslyšícímu v hledání zaměstnání, tak i od samotných zaměstnavatelů – ochota spolupracovat s neslyšícím, naučit se něco nového, nevidět neslyšící osobu jako méně cennou nebo jako problém. Pro mě ideální představa je mít práci, kterou dělám ráda a po skončení pracovní doby jít domů, nemuset si práci nosit ještě domů, ale pak se už věnovat koníčkům a rodině.

RESPONDENT 3

1) Jaký obor a na jaké škole jste vystudoval/vystudovala? Co vás vedlo k volbě daného oboru? - jaké faktory hráli pozitivní roli (protože jsem chtěl, mohl) a jaké negativní (protože jsem nemohl, musel)

Na základní školu jsem chodil do Hradce králové pro děti se sluchovým postižením. Následně jsem se potřeboval rozhodnout, na jakou střední školu. V Hradci byly 3 obory, pedagogický, umělecký truhlář a kuchař. Žádný z nich mě původně nezajímal, ovšem další možnosti oborů byly na škole v Brně či v Praze, kam mě nepřijali. Navíc v rodině jsme neměli příliš vysoké příjmy, aby mi rodiče platili dojíždění či internát na škole mimo HK, a tak jsem šel

na truhlařinu.

2) Jak hodnotíte studium vzhledem k pozdějšímu pracovnímu uplatnění? - z hlediska dovedností/ kompetencí (zvládat stres, umět komunikovat se slyšícími) a z hlediska znalostí (znalost účetnictví, techniky materiálů atp.)

Pozitivně hodnotím povinnost praxe v rámci studia, díky tomu jsem byl donucen vyzkoušet si takovou práci se vším všudy, i hledání místa, kde mi praxi poskytnou, což nakonec bylo ve firmě u mého strýce v Holicích. Šéf tam byl milý člověk, neměl s mou praxí žádný problém, hned jsem tedy mohl nastoupit a k mému údivu jsem zjistil že jeden ze zaměstnanců uměl výborně znakovat (v rodině měl neslyšící osobu). Nicméně po praxi jsem dokončil studium odmaturoval a hledal si už zaměstnání. Nakonec jsem našel v Pardubicích, kde jsem byl asi po dobu 5 let. V této firmě se mi moc nelíbilo, jelikož jsem musel hodně a daleko cestovat po celé České republice, a tak jsem konečně dal výpověď. Hledání nového zaměstnání nebylo nic jednoduchého, setkal jsem se častokrát s odmítnutím na základě mé sluchové vady a s diskriminací ze strany zaměstnavatelů. Nakonec jsem přes kamaráda získal práci v nové firmě, kde ale podmínky také nebyly ideální, ale snažil jsem se to nějak vydržet až nakonec kvůli nějakým nepravdivým věcem jsme byli oba vyhozeni a spolu jsme si našli nové zaměstnání, kde byly dva vedoucí firmy a jeden z nich se dokonce naučil základy znakového jazyka pro snazší komunikaci. To je určitě výhoda.

3) Jaké máte nyní zaměstnání a jaká k němu vedla cesta? - věnujete se tomu, co jste studoval? tomu co jste chtěl, bez ohledu na studium? tomu, kde vás vzali? Jste v současném zaměstnání spokojen?

4) Jak vnímáte situaci na trhu práce a možnosti, které skýtá pro osoby se sluchovým postižením?

Vidím, že často bez pomoci jiné osoby či známostí, neslyšící těžko získávají nové zaměstnání. Až na základě doporučení a pomoci se naskytne pracovní příležitost. Jinak zaměstnavatelé často vidí neslyšícího jako problém, mají strach z komunikace, přičemž já osobně komunikaci nevidím jako takový problém, vždy se to nějak dá zvládnout, je tu vícero možností, jak komunikovat. To si myslím, že i vede k tomu, že neslyšící člověk jen tak nebude měnit

zaměstnání, když už nějaké získá – oráve kvůli té obavě, že získat nové zaměstnání bude zase velký problém. Myslím si, ale, že ve chvíli, kdy zaměstnavatel se této možnosti zaměstnat neslyšícího otevře a vůbec to zkusí, zjistí právě to, že to není takový problém, jako se to může na první pohled jevit. Jde jenom o to to zkusit.

5) Dokázal/a byste popsat možné bariéry, kterým sluchově postižené osoby v uplatnění na trh práce musí čelit? - institucionální, nepřipravenost škol, úřadů atp./ - iracionální, předsudky zaměstnavatelů, okolí, interní, vlastní nechut', nedostatek znalostí. Co (by) vám konkrétně pomohlo, ve studiu v hledání práce i v současném zaměstnání.

RESPONDENT 4

1) Jaký obor a na jaké škole jste vystudoval/vystudovala? Co vás vedlo k volbě daného oboru? - jaké faktory hráli pozitivní roli (protože jsem chtěl, mohl) a jaké negativní (protože jsem nemohl, musel)

Studoval jsem střední školu obor umělecký truhlář a následně jsem si dodělal dvouletou nástavbu na maturitu, což se mi podařilo vystudovat. Školu jsem si vybral, jelikož jsem již na této škole chodil i na základní školu a věděl jsem o další možnosti studia v Praze obor zubní technik, ale to je velmi náročné studium, a navíc mě to ani nezajímá.

Také mi kamarád doporučil obor zahradník ve Valašském meziříčí, ale také mě to moc nezaujalo a bylo to daleko. A obor uměleckého truhláře mě vlastně i zaujal a škola mě bavila.

2) Jak hodnotíte studium vzhledem k pozdějšímu pracovnímu uplatnění? - z hlediska dovedností/ kompetencí (zvládat stres, umět komunikovat se slyšícími) a z hlediska znalostí (znalost účetnictví, techniky materiálů atp)

No, ve čtvrtém ročníku jsme měli povinnou praxi, já se snažil, co to šlo nějakou příležitostí praxe najít, ale nikdo mě nechtěl přijmout, tak jsem nakonec požádal pana učitele, zda by mi s hledáním pomohl – přijali mě tedy v Novém Bydžově v malé soukromé firmě, kde byli velmi ochotní a vstřícní lidé. Tam šlo především o drobné truhlářské práce – restaurování nábytků a podobně, mohl jsem si vyzkoušet alespoň nějakou práci se stroji a komunikace se zprvu zdála jako problém, ale snažili jsem se dorozumět písemně a také se zapojením pantomimy, a to nějak fungovalo. Občas nějaká nedorozumění vznikla, ale nic zásadního. Nakonec mi tam i nabídli zaměstnání, ale já jsem věděl, že mě ještě čeká dvouletá nástavba na maturitu, a tak jsem raději

odmítl.

Abych se vrátil k tomu, jak mě škola připravila na pozdější praxi, musím říci, že dobře, především díky tlumočnickům, kteří tlumočili na hodinách slyšících pedagogů, kteří znakový jazyk neovládali.

3) Jaké máte nyní zaměstnání a jaká k němu vedla cesta? - věnujete se tomu, co jste studoval? tomu co jste chtěl, bez ohledu na studium? tomu, kde vás vzali? Jste v současném zaměstnání spokojen?

K mému zaměstnání vedla poměrně dlouhá cesta – první zaměstnání jsem získal díky kontaktům, které mi zprostředkovala moje babička. Ve firmě na mě vše působilo při seznamování velmi pozitivně. Šlo o malou firmu s několika zaměstnanci. Nic méně po zkušební době nastaly první problémy. Šéf se přestal snažit komunikovat, nedával mi dostatečně dobře popsáné zakázky ani návrhy výrobků, které jsem měl tvořit a já začal pociťovat útlak a diskriminaci. Nedostávalo se mi patřičných informací k zakázkám tak, abych je mohl kvalitně a správně vyhotovit a pak, když jsem z těchto důvodů udělal ve výrobě chybu, měl jsem z toho veliké problémy. Nákrasy, podle kterých jsem měl pracovat neobsahovaly žádné informace (typ materiálu, rozměry a další specifikace potřebné k výrobě), šlo vlastně o velmi jednoduché nákrasy jak od malého dítěte. Doptával jsem se kolegů, kteří mi také nebyli schopni pomoci. Věděl jsem, že šéf toho má hodně a na komunikaci se mnou mu času nezbývalo, ale pak to působilo akorát problémy, které se akorát stupňovaly. Ale podobné příběhy jsem se dozvídal z mého okolí od neslyšících přátel často, tak jsem to nějak bral. Nakonec jsem ale přeci jen podal výpověď a další zaměstnání bylo bohužel ještě horší. Musel jsem denně pracovat přes čas, neměl jsem téměř přestávky ani na jídlo, takže jsem často hladověl a celkově to pro mě byla opravdu hrozná zkušenost, a tak jsem neváhal a rychle tuto práci opustil. Další zaměstnání jsem získal díky kontaktu přes mého bývalého učitele ze střední školy, který mě pomohl zkontaktovat vlastníka malé firmy, která se zabývá interiérovým designem, návrhy interiéru, a nakonec i výrobou nábytku. Pozice, na kterou hledali posilu byla 3D návrhář interiéru – pro mě úplně nový obor, který mě okamžitě zaujal a nadchl. Spojil jsem se tedy s tlumočnickem a společně s ním jsem šel na pracovní pohovor, který dopadl velmi dobře – nový šéf byl velmi sympatický, milý mladý člověk a komunikace s ním se mi zdála úplně bezproblémová – měl jsem z toho opravdu moc příjemný pocit. Tlumočnick mi mohl úplně jasně vysvětlit technologie a programy se kterými tam pracují, já jsem pak měl nějaký čas se do

toho dostat, zaučit se a hned mě přijali. Dalším milým překvapením bylo, že kolegyně byla moje dlouholetá známá, o které jsem nevěděl, že zde pracuje.

4) Jak vnímáte situaci na trhu práce a možnosti, které skýtá pro osoby se sluchovým postižením?

Vidím to jako velmi problematické, často se ke mně dostávají příběhy o tom, jak někdo z mých známých je v zaměstnání nespokojený, nebo se mu vůbec nedaří práci nalézt. Myslím si, že často je to kvůli tomu, že slyšící společnost má strach z komunikace s neslyšícími a také moc nerozumí tomu, kdo neslyšící jsou a myslí si, že toho zvládneme mnohem méně, než ve skutečnosti tomu je a kvůli tomu neslyšící osobu nepřijmou na nějakou pozici, která by se pro něho výborně hodila, ale zaměstnavatel to nevyhodnotí správně a raději jej odmítne

Také se často dozvídám, že podmínky, ve kterých neslyšící přátelé pracují jsou podobně diskriminační a vlastně nezákonné jako jsem zažil já – práce bez přestávek, povinné přesčasy a někdy i ze strany slyšících kolegů dochází ke zneužívání neslyšícího, jelikož on je více zaměřen na práci, není tolik rozptýlen konverzací s ostatními, a tak mu přidávají práci, kterou mají vykonávat oni – využívají jeho handicapu.

5) Dokázal/a byste popsat možné bariéry, kterým sluchově postižené osoby v uplatnění na trh práce musí čelit? - institucionální, nepřipravenost škol, úřadů atp./ - iracionální, předsudky zaměstnavatelů, okolí - interní - vlastní nechuť, nedostatek znalostí. Co (by) vám konkrétně pomohlo, ve studiu v hledání práce i v současném zaměstnání.

Myslím, že škola nám mohla lépe předat informace o tom, jak to později v práci, v hledání zaměstnání a vším co se s tím pojí chodí. Také mám pocit, že jsme mohli se školou více navštěvovat jiné školy, nebo chodit na exkurze, kde bychom se setkali s potřebnými informacemi a kontakty. Ta informovanost je pro neslyšící osoby zásadní, jsem odkázáni především na tlumočníky a to, co zrovna v televizi je tlumočené, jiné informace se k nám nedostanou. Stejně tak tomu je i naopak, bylo by dobré chodit například do škol pro děti slyšící a představit jim naši kultura neslyšících.

Myslím, že by pomohlo trochu aktualizovat učební obory a pozměnit výběr. Zdá se, že doba se mění spousta věcí prošla modernizací, ale naše obory a výběr zůstává v podstatě stejný a

pravdou je, že uměleckých truhlářů se v této době již tolik neuplatní. Práce se shání těžko a myslím, že kdyby se i naše učební obory modernizovali, bylo by to velkou pomocí.